

ВЫКАРЫСТАННЕ ТЭХНАЛОГІЙ ІНТЭРАКТЫЎНАГА НАВУЧАННЯ Ў АКТЫВІЗАЦЫІ ПРАКТЫКА- АРЫЕНТАВАНАЙ ПАДРЫХТОЎКІ БІБЛІЯТЭЧНЫХ СПЕЦЫЯЛІСТАЎ (НА ПРЫКЛАДЗЕ СПЕЦЫЯЛЬНЫХ ДЫСЦЫПЛІН)

*Бігеза В.М., дацэнт кафедры
бібліятэчна-інфармацыйнай
дзеянасці, кандыдат
філалагічных навук, дацэнт*

Адметнасцю развіцця адукацыйнага працэса ў сучаснай вышэйшай школе з'яўляецца аднаўленне адукацыі на кампетэнтнаснай аснове шляхам узмацнення практычнай накіраванасці прафесійнай адукацыі пры захаванні яе фундаментальнасці [1]. У гэтым кантэксце набывае асобую значнасць укараненне тэхналогій інтэрактыўнага навучання, якія садзейнічаюць актывізацыі практыкаарыентаванай падрыхтоўцы спецыялістаў.

Ключавым для разумення сутнасці інтэрактыўнага навучання з'яўляецца паняцце інтэракцыі, якое на думку А.П. Панфілавай уключае ўнутрыасобасную (розныя састаўляючыя асобы уступаюць у кантакт паміж сабою) і міжасобасную (“я” уступае ў кантакт з іншымі людзьмі) камунікацыю [2, с.23].

У сучасны момант у педагагічнай навуцы існуе шэраг вызначэнняў паняцця “інтэрактыўнае навучанне”. Псіхолагамі яно разглядаецца як “навучанне, якое заснавана на псіхалогіі чалавечых узаемаадносін і ўзаемадзеянняў” (Бадмаеў Б.Ц.), даследчыкі педагагікі лічаць, што гэта “навучанне, якое разумеецца як сумесны працэс пазнання, дзе веды здабываюцца ў сумеснай дзейнасці праз дыялог, палілог навучэнцаў між сабой і настаўнікам (выкладчыкам) (Каратаева Е.В.) і інш. Абагульняючы існуючыя трактоўкі, можна адзначыць, што “інтэрактыўнае навучанне” – гэта спосаб пазнання, які здзяйсняецца ў дыялоговых формах сумеснай дзейнасці навучэнцаў, дзе ўсе ўдзельнікі адукацыйнага працэса ўзаемадзеяюць паміж сабой, сумесна вырашаюць праблемы, ацэньваюць дзеянні ўдзельнікаў і свае асабістыя паводзіны, ствараюць атмасферу дзелавога супрацоўніцтва. Для дасягнення эфектыўнасці ў арганізацыі пазнавальнай дзейнасці неабходна стварыць камфортныя ўмовы навучання, пры якіх навучэнец адчуе сваю паспяховасць, грунтоўнасць, што зробіць прадуктыўным сам працэс навучання.

Інтэрактыўнае навучанне мае вялікі адукацыйны патэнцыял, таму што павышае матывацыю і далучэнне навучэнцаў у вырашэнне абмяркоўваемых праблем, што садзейнічае далейшай пошукавай актыўнасці, заахвочвае да канкрэтных дзеянняў. Акрамя таго, інтэрактыўнае навучанне фарміруе ўменне мысліць неардынарна, па-

свойму бачыць праблемную сітуацыю, яе вырашэнне; развівае такія рысы, як уменне выслухаць іншы пункт гледжання, супрацоўнічаць, уступаць у партнёрскія зносіны, праяўляючы пры гэтым неабходны такт, дабразычлівасць.

Пры гэтым навучальны працэс арганізаваны такім чынам, што практычна ўсе навучэнцы аказваюцца ўключанымі ў працэс пазнання. У параўнанні з традыцыйнымі формамі вядзення заняткаў, у інтэрактыўным навучанні зменьваецца ўзаемадзеянне выкладчыка і навучэнца: актыўнасць педагога саступае месца актыўнасці навучэнцаў, а задачай педагога становіцца стварэнне ўмоў для іх ініцыятывы.

На нашу думку, асаблівую важкасць набывае інтэрактыўнае навучанне пры выкладанні спецыяльных дысцыплін на факультэце інфармацыйна-дакументных камунікацый Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў (БДУКМ). Змест названых дысцыплін максімальна набліжае студэнтаў да будучай прафесійнай дзейнасці і таму інавацыйнае практыка-арыентаванае навучанне ў дадзеным аспекце прадугледжвае новы якасны ўзровень адукацыі бібліятэчных спецыялістаў. Падкрэслім, што ў працэсе выкладання спецыяльных дысцыплін ставіцца задача сфарміраваць не толькі прафесійныя ўменні і навыкі, але і такія якасці як прафесійная адказнасць, шматварыянтнасць мыслення, здольнасць да творчага вырашэння задач, уменне працаваць у калектыве, камунікатыўныя здольнасці і навыкі прафесійных зносін.

Практыкаарыентаваны характар выкладання спецыяльных дысцыплін знаходзіць сваё адлюстраванне ва ўсё большым выкарыстанні інтэрактыўных форм правядзення заняткаў. Акрамя лекцый, семінарскіх, традыцыйных лабараторных і практычных заняткаў, усё больш выкарыстоўваюцца такія актыўныя формы, як ролевыя і дзелавыя гульні, трэнінгі, вырашэнне вытворчых задач, навучанне ў парах, падрыхтоўка мерапрыемстваў для канкрэтных мэтавых груп карыстальнікаў, індывідуальныя заданні, арыентаваныя на стымуляванне як інтэлектуальнага, так і асобнага станаўлення студэнтаў. Уключэнне ў вучэбную дзейнасць элементаў праблематызацыі, навуковага пошуку, разнастайных форм самастойнай работы, а таксама вывучэнне вопыту бібліятэк замежных краін шляхам параўнальнага аналізу будзе садзейнічаць дасягненню студэнтамі дакладных вынікаў навучання.

Адзначым таксама, што практыка-арыентаванай падрыхтоўцы будучых бібліятэчных спецыялістаў садзейнічае праблемнае навучанне, якое дазваляе ім на аснове выкарыстання разнастайнай інфармацыі выпрацаваць свае асабістыя рашэнні адносна існуючай праблемнай сітуацыі. У значнай ступені практыка-арыентаванаму навучанню студэнтаў садзейнічае і выкарыстанне метаду “праектаў”, які вырашае задачы развіцця пазнавальных навыкаў навучэнцаў, іх

крытычнага мыслення, уменняў арыентавацца ў інфармацыйнай прасторы.

Апынуцца ў рэальнай жыццёвай сітуацыі садзейнічае студэнтам і выкарыстанне выкладчыкамі метада “Кейса” (Case study), які прадугледжвае вырашэнне разнастайных практычных праблем на падставе комплексу ведаў, які павінен быць засвоены для вырашэння пэўнай праблемы. Названыя інтэрактыўныя метады навучання ўздзейнічаюць на прафесіяналізацыю навучэнцаў, фарміруюць пазітыўную матывацыю ў адносінах да вучобы.

Немалаважнае значэнне ў практыка-арыентаваным навучанні студэнтаў мае міждысцыплінарная інтэграцыя, пытанні якой абмяркоўваюцца на паседжаннях метадычных камісій кафедраў факультэта.

Лекцыйныя і семінарскія заняткі па спецыяльным дысцыплінам на кафедры бібліятэчна-інфармацыйнай дзейнасці ФІДК праводзяцца з улікам практыка-арыентаванай кампаненты, развіцця крэатыўнасці студэнтаў, выкарыстаннем тэхналогій інтэрактыўнага навучання. Напрыклад, у працэсе выкладання дысцыпліны “Бібліятэчна-інфармацыйны маркетынг”, якая вывучаецца ўсімі студэнтамі 4 курса і 1 групай 3 курса (скарочаны тэрмін навучання) выкарыстоўваюцца педагогічныя метадыкі і тэхналогіі, якія садзейнічаюць творчай актыўнасці студэнтаў, набыццю вопыту самастойнага вырашэння разнастайных вытворчых задач. Для падрыхтоўкі студэнтаў у галіне маркетынга бібліятэчнай справы, тэхналогіі інтэрактыўнага навучання ўяўляюць асаблівую цікавасць, таму што дазваляюць у працэсе навучання (практычныя заняткі) вырашаць вытворчыя задачы, накіраваныя на перспектыўнае развіццё бібліятэк. Напрыклад, распрацоўваць і праводзіць маркетынжавыя даследаванні, неабходныя для вырашэння праблемных сітуацый у бібліятэцы, авалодаць метадамі планавання маркетынгавай дзейнасці, здзяйсняць маркетынжавую ацэнку дзейнасці бібліятэкі, устанаўліваць цану на бібліятэчна-інфармацыйны прадукт/паслугу, ствараць бізнес-план бібліятэкі, рэкламную прадукцыю і інш. Усё гэта, безумоўна, дапаможа студэнтам у будучай прафесійнай дзейнасці прымаць эфектыўныя нестандартныя рашэнні, аператыўна адаптавацца да зменлівай сітуацыі, бачыць і ацэньваць перспектывы развіцця бібліятэчнай справы і рэальныя магчымасці канкрэтнай бібліятэкі. Па названаму курсу для студэнтаў праводзіцца інтэрактыўная лекцыя “Інтэрв’ю думак”. Яе мэта: арганізацыя працэса вывучэння тэарэтычнага зместу ў інтэрактыўным рэжыме. Пытанні да інтэрв’юіравання фармуліруюцца загадзя па тэме лекцыі, на аснове вывучэння крыніц. Суб’ектам інтэрв’ю звычайна выступаюць студэнты, якія падрыхтавалі інфармацыю, пытанні па зададзенай тэме. Пытанні задаюцца з месца студэнтамі між сабой па чарзе з пачатку лекцыі. Адны з іх выступаюць інтэрв’юерамі, другія – рэспандэнтамі.

Агульная падрыхтоўка студэнтаў да такой лекцыі вымагае іх уважлівага вывучэння тэмы лекцыі, бо распрацоўка пытанняў патрабуе веданне матэрыяла і адказ на іх таксама. Выкладчык падводзіць канчатковыя вынікі па вывучэнні і засваенні лекцыі студэнтамі. Пры гэтым заслухоўваюцца меркаванні студэнтаў экспертаў з аўдыторыі па зместу атрыманай інфармацыі, аб'ём разгледжанага матэрыяла, якасць заданых пытанняў.

Пры выкладанні курса “Бібліятэчна-інфармацыйны маркетынг” праводзяцца семінары-дыскусіі. Задані, якія прапануюцца студэнтам, носяць праблемны, дыскусійны характар, што прадугледжвае актыўны іх удзел у абмеркаванні, агучванне асабістых пунктаў гледжання на разглядаемую праблему. Напрыклад, у тэме семінара “Сутнасць айчынных і замежных метадык ацэнкі эфектыўнасці маркетынгу, іх выкарыстання ў сферы бібліятэчна-інфармацыйнай дзейнасці” студэнты вывучаюць айчынны і замежны вопыт тэарэтычнага і практычнага асэнсавання праблем, выкарыстоўваючы разнастайныя традыцыйныя і электронныя рэсурсы. Так, пры разглядзе сутнасці айчынных, замежных метадык ацэнкі эфектыўнасці маркетынга, студэнтам неабходна правесці самастойны аналіз існуючых разнастайных метадаў, распрацаваных Міжнародным кіраўніцтвам па вымярэнню эфектыўнасці работы бібліятэк і комплексны падыход да яе вымярэння.

На семінары-дыскусіі найбольш адэкватна рэалізуецца прынцып круглага стала. На абмеркаванні выносяцца актуальныя пытанні вывучаемай дысцыпліны і кожны студэнт мае магчымасць выказаць сваю думку.

Кожны з удзельнікаў дыскусіі павінен вучыцца дакладна фармуляваць свае думкі ў выступленні, актыўна адстойваць свой пункт гледжання, аргументавана весці спрэчку. Глыбокае засваенне ведаў на семінары дасягаецца за кошт таго, што студэнт набывае іх асабістай працай, таму лепш засвойвае.

Гульнявыя формы пры выкладанні названага курса выкарыстоўваюцца на практычных занятках пры вывучэнні метадыкі выяўлення вобраза бібліятэкі. Студэнты падзяляюцца на 2 падгрупы (супрацоўнікі бібліятэкі і карыстальнікі) і выкарыстоўваючы метады семантычнага дыферэнцыяла вызначаюць эмацыянальныя адносіны да пэўнай бібліятэкі вышэйадзначаных груп. Пры гэтым неабходна выявіць адрозненні ў меркаваннях, а таксама дакладныя прычыны разыходжання ва ўспрыманні бібліятэкі карыстальнікамі і бібліятэкарамі.

Абгрунтаваць самыя высокія адзнакі і самыя нізкія, даць ім тлумачэнне. Распрацаваць прапановы па паляпшэнні сітуацыі.

Абагульняючы сказанае, падкрэслім, што практыка-арыентаванае навучанне, заснаванае на выкарыстанні тэхналогій інтэрактыўнага навучання, садзейнічае авалоданню студэнтамі

зместам прафесійнай падрыхтоўкі, засваеннем яго ў дзейнасці, з'яўляецца найважнейшым сродкам далейшага развіцця і самаразвіцця асобы. Менавіта такое навучанне з'яўляецца асновай інавацыйнай сістэмы падрыхтоўкі выпускнікоў, якія валодаюць неабходным аб'ёмам ведаў і навыкамі самастойнага вырашэння разнастайных прафесійных задач.

1. Жук, О.Л. Направления модернизации высшего образования и требования к педагогическим компетенциям преподавателей в контексте Болонского процесса / О.Л. Жук // Высшая школа. – 2015. – №5. – С.18-22.

2. Панфилова, А.П. Игровое моделирование в деятельности педагога: учеб.пособие для студентов вузов /Под общ. ред. В.А. Слостенина, И.А. Колесниковой/. М.: Изд. Центр «Академия», 2006. – 368 с.

РЕАЛИЗАЦИЯ ПРАКТИКО-ОРИЕНТИРОВАННОГО ПОДХОДА В ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ СКД (НА ПРИМЕРЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ)

Рогачева О.В., доцент кафедры педагогики социокультурной деятельности, кандидат педагогических наук, доцент

Современная образовательная политика Республики Беларусь строится с учетом рационального сочетания фундаментального образования и профессионально-прикладной подготовки. Именно поэтому практико-ориентированное обучение является сегодня одной из ключевых проблем современного высшего образования. Именно такой подход к организации профессионального обучения способствует максимальному приближению учебных программ высших учебных заведений к реальным запросам практики, а также дает возможность формировать высокопрофессиональных и конкурентоспособных специалистов.

По своей сути практико-ориентированное образование предполагает целенаправленное формирование у студентов значимых для будущей профессиональной деятельности качеств личности, а также знаний, умений и навыков, обеспечивающих качественное выполнение функциональных обязанностей по специальности. В основе лежит создание педагогами условий, в которых студент реализовывает не только свой интерес к выбранной профессии, осваивает различные формы учебной деятельности, но и делает познание своей осознанной потребностью, необходимой для всестороннего и гармоничного личностного развития. Все это ведет к необходимости изменения не только содержания изучаемых